

Sygn. akt II KS 21/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)
SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)
SSN Paweł Wiliński

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **A. C.**

oskarżonego o czyn z art. 148 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 9 lutego 2023 r.

skargi prokuratora na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 13 lipca 2022 r., sygn. akt II AKa 173/21,

uchylający wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 18 grudnia 2020 r., sygn. akt V K 106/20,

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 *in fine* k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 18 grudnia 2020 r., sygn. akt V K 106/20, A. C. został uznany za winnego czynów z:

art. 148 § 1 k.k. (pkt 1); art. 160 § 1 k.k. (pkt 5); art. 178a § 1 k.k. (pkt 6); art. 58 ust 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii – t.j. Dz. U. 2020, poz. 2015 ze zm. (pkt 9), za które wymierzono mu ostatecznie karę łączną 16 lat pozbawienia wolności (pkt 10). Wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie zadośćuczynienia za krzywdę (pkt 2-4); zakazu prowadzenia pojazdów (pkt 7), świadczenia pieniężnego (pkt 8) i kosztów procesu (pkt 11-12).

Apelacje od powyższego wyroku wnieśli prokurator oraz obrońca oskarżonego. Prokurator zaskarżył wyrok Sądu I instancji wyłącznie co do kary, zarzucając jej rażąco niewspółmierną łagodność i wnosząc o wymierzenie oskarżonemu ostatecznie kary łącznej 25 lat pozbawienia wolności.

Obrońca oskarżonego zaskarżył wyrok w całości, podniósł szereg zarzutów obrazy prawa procesowego mogącej mieć wpływ na treść orzeczenia, błędu w ustaleniach faktycznych mogącego mieć wpływ na treść orzeczenia oraz rażącej niewspółmierności kary i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od czynów przypisanych w punktach 1, 5 i 9 wyroku Sądu I instancji oraz warunkowe umorzenie postępowania co do czynu z punktu 6 wyroku Sądu I instancji, ewentualnie zmianę wyroku co do kary i jej złagodzenie oraz zmniejszenie kwot zasądzzonego zadośćuczynienia.

Obrońca oskarżonego wniósł także pisemną odpowiedź na apelację prokuratora, wnosząc o jej nieuwzględnienie. W tym piśmie procesowym podtrzymał także wnioski swojej apelacji.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 13 lipca 2022 r., sygn. akt II AKa 173/21, na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie do ponownego rozpoznania w należycie obsadzonym składzie. Sąd Apelacyjny uznał, że w tej sprawie Sąd I instancji był nienależycie obsadzony, ponieważ brała w nim udział pani A. B. D., która awansowała z prokuratury do Sądu Okręgowego otrzymując nominację z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). Zdaniem Sądu Apelacyjnego jest to organ powołany niezgodnie z Konstytucją RP, zależny od władzy wykonawczej i niewypełniający zadania ochrony

niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz obiektywnej, rzetelnej i transparentnej oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie. W tym aspekcie Sąd Apelacyjny powołał się na konieczność zapewnienia uczestnikom postępowania prawa do rzetelnego procesu przed niezależnym sądem, odwołując się do orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Sądu Najwyższego. Sąd Apelacyjny podkreślił, że uchwałą nr [...] z dnia 26 lipca 2019 r. KRS przedstawiła Prezydentowi RP wniosek o powołanie prokurator A. B.-D., dotąd prokuratora Prokuratury Rejonowej Warszawa-Praga Południe w Warszawie, poparty przez przedstawiciela Krajowej Rady Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, utworzonej zarządzeniem nr 19/18 z dnia 10 maja 2018 r. Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego, który ustalił skład imienny Rady. W tym kontekście Sąd Apelacyjny odwołał się do uchwały nr 1 z dnia 29 sierpnia 2019 r. Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Warszawskiej, w którym wyrażono dezaprobatę dla działań KRS zakończonych m.in. na posiedzeniu w dniu 26 lipca 2019 r. Ponadto dostrzeżono, że pani A. B.-D. brała już udział w konkursie na wolne stanowisko sędziowskie w 2015 r., w ramach którego została oceniona bardzo dobrze, jednak nie otrzymała nominacji z uwagi na ocenę wyróżniającą jej kontrkandydata – prokuratora A. P. (który nie został powołany przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu sędziego). Sąd Apelacyjny zważył, iż kształtowanie kadry orzeczniczej z udziałem obecnej KRS wskazuje na preferowanie określonej grupy sędziów oraz prokuratorów i doprowadziło do ich awansu kosztem utraty lub rezygnacji z awansu wielu doświadczonych sędziów. Sąd Apelacyjny uznał, że powołanie na urząd sędziego w procedurze prowadzonej z udziałem obecnej KRS jest nieskuteczne oraz obarczone poważną i nieusuwalną wadą prawną, a nadto wywołuje uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości sędziego i wymaganej ustawowo cechy nieskazitelnego charakteru. Sąd Apelacyjny uznał także za niezasadny pogląd, że tylko w określonej kategorii spraw opisana wadliwość nominacji stanowi zagrożenie dla niezależnego ich rozstrzygnięcia, jak np. w sprawach z elementem politycznym.

Zdanie odrębne co do tego rozstrzygnięcia zgłosił jeden z członków składu orzekającego.

Na powyższy wyrok kasatoryjny skargę wniósł prokurator. Zaskarżył wyrok Sądu odwoławczego w całości zarzucając „naruszenie prawa procesowego mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uznanie istnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej opisanej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. uznanie, że Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie orzekający w sprawie o sygn. akt V K 106/20, zakończonej wyrokiem z dnia 18 grudnia 2020 r., był sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., z uwagi na to, że brała w nim udział Pani A. B.-D., która nie została skutecznie powołana na urząd sędziego Sądu Okręgowego, a ponadto okoliczności jej awansu wywołują poważne wątpliwości co do występowania w roli niezależnego sądu, i co w konsekwencji skutkowało uchyleniem orzeczenia Sądu I instancji, podczas gdy w niniejszej sprawie brak jest okoliczności wskazujących na zaistnienie bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k., a co za tym idzie, brak było wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k. przesłanek uzasadniających uchylenie wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 18 grudnia 2020 r. o sygn. akt V K 106/20 i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania bez merytorycznego rozpoznania wniesionych apelacji”. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie jako sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na skargę obrońca oskarżonego A. C. wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się zasadna, co doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Zasadne okazały się argumenty zawarte w końcowej części uzasadnienia skargi, gdzie prokurator wskazał, że ustalenie zaistnienia w sprawie bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nastąpiło przedwcześnie, bez należytego rozważenia przez Sąd Apelacyjny, czy w okolicznościach konkretnej sprawy udział w składzie orzekającym sędziego A. B.-D. doprowadził do wydania

wyroku skazującego przez sąd nienależycie osadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy nie podziela natomiast twierdzeń prokuratora, że ze względu na powołane w skardze orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego Sąd Apelacyjny nie był w ogóle uprawniony do zastosowania art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i stwierdzenia, że Sąd Okręgowy orzekający z udziałem A. B.-D. jest nienależycie osadzony ze względu na sposób jej powołania na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). Twierdzenie prokuratora negujące obowiązywanie (wykładniczą moc wiążącą) uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7) jest niezasadne. Wykładnia prawa zawarta w uchwale trzech Izb Sądu Najwyższego jest nadal obowiązująca, co więcej – w myśl art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. Dz. U. 2021, poz. 154 ze zm.) – Sąd Najwyższy pozostaje nią związany jako zasadą prawną. Sąd Najwyższy konsekwentnie staje na trafnym stanowisku, że nic w tym względzie nie zmienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (por. m.in.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002, z. 6, poz. 22)). Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, wyrok ten „wykracza poza zawarty w art. 188 Konstytucji katalog orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które z mocy art. 190 ust. 1 Konstytucji uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Wyrok ten nie uzyskał zatem mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia i co oczywiste nie mógł uchylić uchwały 3 Izb SN (BSA 1-4110-1/20), ani przesądzić o jej obowiązywaniu. Stanować mógł zatem jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego tego organu (Trybunału Konstytucyjnego)” (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21).

Pogląd zawarty w uchwale trzech Izb został następnie potwierdzony we wspomnianej już uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002, z. 6, poz. 22). Z tego ostatniego

orzeczenia wynika, iż „brak podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach”.

Niezasadne są także podniesione w skardze argumenty podważające obowiązek respektowania przez Sąd Apelacyjny wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) jako wydanych „poza kompetencjami” tych Sądów. Także w tym względzie należy podzielić trafne poglądy wyrażane już przez Sąd Najwyższy (ostatnio w powołanych już postanowieniach z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawach I KO 79/21 i I KO 80/21), że sąd ostatniej instancji państwa członkowskiego ma obowiązek pominąć orzeczenia krajowe, które stałyby w sprzeczności z zasadą pierwszeństwa prawa unijnego i zasadą lojalnej współpracy (art. 4 ust. 3 TUE), w tym w szczególności takie, które miałyby na celu zablokowanie wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W odniesieniu do standardu „prawa do sądu niezawisłego, niezależnego, ustanowionego ustawą” wyznaczonego w orzecznictwie ETPCz trzeba dodatkowo przywołać stanowisko tego Trybunału co do skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie K 7/21, wyrażone w prawomocnym wyroku z dnia 6 października 2022 r. w sprawie *Juszczyszyn p. Polsce* (skarga nr 35599/20). Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził, że wyrok w sprawie K 7/21 został wydany z udziałem sędziego M.M. i stanowił próbę zablokowania wykonania wyroków tego Trybunału w sprawach *Broda and Bojara p. Polsce*, *Reczkowicz p. Polsce*, *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce* oraz *Advance Pharma sp. z o.o. p. Polsce*. W ocenie ETPCz w świetle wyroku w sprawie *Xero Flor sp. z o.o. p. Polsce* (wyrok z dnia 7 maja 2021 r., skarga nr 4907/18) obecność ww. sędziego w pięcioosobowym składzie Trybunału Konstytucyjnego, który wydał wyrok w sprawie K 7/21 z konieczności stawia pod znakiem zapytania ważność i zasadność tego wyroku (tak: pkt 207 wyroku w sprawie *Juszczyszyn p. Polsce*; por.

także pkt 277 wyroku Wielkiej Izby ETPCz z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie *Grzęda p. Polsce*, skarga nr 43572/18). Ponadto ETPCz przypomniał, że zgodnie z art. 32 Konwencji to sam Trybunał jest właściwy do rozpoznania wszystkich spraw dotyczących interpretacji i stosowania Konwencji i jej protokołów, zaś spór dotyczący właściwości Trybunału rozstrzyga sam Trybunał. Trybunał stanowczo stwierdził, że z tego przepisu wynika jego kompetencja do samodzielnego określania swojej jurysdykcji do wykładni i stosowania Konwencji (pkt 208 wyroku w sprawie *Juszczyszyn p. Polsce*).

Przechodząc do wskazania motywów uwzględnienia skargi prokuratora trzeba podkreślić, że Sąd Apelacyjny w Warszawie był uprawniony badać, czy Sąd I instancji był w tej sprawie należycie obsadzony także przy uwzględnieniu faktu powołania A. B.-D. na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami wspomnianej ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.

W tej sprawie Sąd Apelacyjny przyjął wykładnię art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. odmienną od prezentowanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, do czego był uprawniony w myśl art. 8 § 1 k.p.k. Po pierwsze stwierdził, że „Pani A. B.-D. nie została [...] skutecznie powołana na urząd sędziego Sądu Okręgowego”. Po drugie uznał, że na skutek samej wadliwości procedury jej powołania sąd z jej udziałem nie jest sądem należycie obsadzonym.

Jednak Sąd Najwyższy – pozostając związany uchwałą trzech Izb – uznaje, że stwierdzenie wystąpienia w sprawie A. C. uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. było przedwczesne. W punkcie 11 uzasadnienia uchwały trzech Izb Sąd Najwyższy stwierdził, że „zagadnienie prawne rozstrzygane przez skład połączonych Izb [...] nie zmierza do rozwiązania problemów ustrojowych z określeniem statusu osób, które po przeprowadzeniu postępowań ukształtowanych ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa zostały powołane na urzędy sędziowskie przez Prezydenta RP, gdyż niewątpliwie osoby te uzyskały formalnie status sędziów”. Jednocześnie w odniesieniu do sędziów sądów powszechnych orzekł, że wadliwość procedury nominacyjnej nie powoduje automatycznie, iż sąd z udziałem sędziego powołanego w takiej procedurze jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 k.p.k.

Zgodnie z uchwałą trzech Izby, którą Sąd Najwyższy w niniejszym składzie jest związany, dla stwierdzenia, że sąd jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. konieczne jest zbadanie, czy „wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Analiza uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego prowadzi do wniosku, że Sąd ten nie przeprowadził testu niezawisłości i bezstronności SSO A. B.-D. uwzględniającego okoliczności inne niż sam fakt powołania jej na stanowisko sędziego w wadliwej procedurze, na co trafnie wskazuje prokurator w uzasadnieniu skargi. W uzasadnieniu uchwały I KZP 2/22 wskazano, że w ramach ww. analizy należy brać pod uwagę m.in.: równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości; utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury; jednoznacznie negatywną opinię zgromadzenia ogólnego sędziów; porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów; to, czy kandydat w ogóle miał kontrkandydata do awansu, czy też był jedyną osobą, która wzięła udział w danym konkursie. Z kolei w uzasadnieniu uchwały trzech Izb wskazano m.in. na potrzebę uwzględnienia charakteru rozpatrywanej sprawy oraz wzięcia pod uwagę tego, czy sędzia zaangażowany był bezpośrednio przed powołaniem na urząd w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub innym organach władzy wykonawczej lub Krajowej Radzie Sądownictwa.

Sąd Apelacyjny nie dokonał analizy w tym przedmiocie, skupiając się wyłącznie na fakcie powołania Pani A. B.-D. na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Ponadto, jak zasadnie zauważono w skardze, także w kontekście samego faktu powołania Pani A. B.-D. na urząd sędziego Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie Sąd Apelacyjny nie przeprowadził dogłębnej analizy

jego okoliczności, porównania oceny tego sędziego z oceną pozostałych kandydatów (w aktach sprawy nie znajduje się chociażby odpis uchwały KRS). Tymczasem, posiłkując się dotychczasowym orzecnictwem Sądu Najwyższego w zakresie ustalania spełnienia przez sędziego sądu powszechnego standardu niezawisłości i bezstronności, tego typu czynności weryfikujące są istotne do stwierdzenia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2022 r., II KK 206/21).

Ponownie należy podkreślić, że uchylenie zaskarżonego wyroku z podanych powyżej powodów w żadnym razie nie jest równoznaczne ze stwierdzeniem, że Sąd Apelacyjny nie był uprawniony do badania, czy w związku z orzekaniem przez sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Apelacyjny miał takie prawo i mógł badać tę kwestię zarówno z inicjatywy stron, jak i z urzędu. Oczwistym jest, że rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego mieści się zarówno w granicach samodzielności jurysdykcyjnej sądu, jak też stanowi uprawnioną formę wyrażenia poglądu prawnego w sprawie. Zaprezentowane w niniejszym wyroku stanowisko Sądu Najwyższego ogranicza się wyłącznie do stwierdzenia przedwczesności podjęcia rozstrzygnięcia określonej treści. W ocenie Sądu Najwyższego konieczne w tym względzie jest przeprowadzenie stosownego testu, spełniające ww. kryteria (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2022 r., III KS 26/21). Tym samym ustalenie wystąpienia w tej sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej wymagałoby podjęcia dalszych czynności i poczynienia dodatkowych ustaleń, wykraczających poza ustalenie, że sędzia został powołany na stanowisko przy udziale KRS ukształtowanej nowelizacją z grudnia 2017 r.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji wyroku.